

Fins aquí podíem arribar

- Si el Constitucional retalla l'Estatut, s'iniciarà un llarg camí que anirà més enllà del text mutilat

JOSEP OLIVER ALONSO, Catedràtic d'Economia Aplicada de la UAB.

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 26.11.09

Els rumors sobre la sentència del Tribunal Constitucional són alarmants. I, si va en el sentit negatiu que s'apunta, afectarà profundament l'Estatut, derruïnt elements bàsics del pacte constitucional que s'havia establert en la Constitució del 1978, i que el nou Estatut actualitzava. Ara es planteja novament, com en aquells mesos del 1977 i el 1978, ¿què s'ha de fer? ¿Cap on s'han de dirigir els esforços de Catalunya per buscar una relació amb Espanya justa i sostenible en el mitjà i el llarg termini? Respondre a aquesta pregunta exigeix entendre per què el debat estatutari i el del finançament han estat tan dolorosos, tan dilatats en el temps i tan incompresos per una gran part d'Espanya.

Economia i política, com sempre, estan estretament entrelaçades. I una part, crec que la més gran, de les tensions dels últims anys arrenca de la modificació de les condicions econòmiques, i polítiques per tant, de la inserció de Catalunya a Espanya. El pacte implícit entre les elits econòmiques catalanes que es va estendre entre finals del segle XIX i la nostra entrada a la Unió Europea es va caracteritzar per un equilibri entre aportació fiscal i superàvit comercial, basat en el domini industrial de Catalunya, «la fàbrica d'Espanya», en expressió de **Jordi Nadal**.

Aquest acord s'ha modificat profundament per un doble impacte en les nostres relacions exteriors. El primer, els efectes, dilatats en el temps,

però profunds, de la incorporació d'Espanya a la Unió Europea i l'entrada en l'espai econòmic europeu, amb les seves importants conseqüències respecte al mercat únic i el canvi dels centres de poder econòmic a Espanya. Des d'aquest punt de vista, l'obertura de l'economia a Europa ha significat una pèrdua gradual del pes de les nostres vendes a Espanya, desplaçades parcialment per la producció europea. I, al mateix temps, la pèrdua de posicions econòmiques en el conjunt espanyol. El segon element ha estat l'emergència de la globalització, amb els seus impactes sobre la localització productiva i la imperiosa necessitat de millorar les capacitats competitives de cada economia. Una Catalunya molt basada en el teixit industrial ha vist com part de la seva posició perdia peu pel desviament d'inversió estrangera, la deslocalització industrial i la creixent emergència de la producció manufacturera asiàtica.

En aquest context de més competència en el mercat espanyol i a l'exterior cal situar les demandes de la societat civil catalana en pro d'avanços en les condicions de competitivitat. La generalitzada petició de millores en infraestructures, dotació educativa de la mà d'obra o esforç tecnològic no es pot entendre sense aquells canvis. Igual que resulta del tot incompreensible la modificació de l'actitud de la nostra societat respecte a, per exemple, la gestió de les infraestructures aeroportuàries o ferroviàries. En el nou context internacional ens hi va alguna cosa més que el desig de control: ens hi juguem el nostre futur econòmic.

Aquesta profunda transformació en la nostra situació econòmica present i unes perspectives poc favorables de futur expliquen part del creixent rebuig d'amplis sectors de la societat catalana al manteniment de les tradicionals relacions amb Espanya. Des d'aquest punt de vista, l'Estatut,

fins i tot amb les seves limitacions per la seva retallada, tenia la virtut de permetre la definició d'un nou encaix, més en consonància amb els interessos econòmics, socials i nacionals de Catalunya en el llarg termini. I, per això mateix, apareixia com una oportunitat única, potser no l'última, però sí una de les més importants, per redefinir aquestes relacions i situar-les en una dinàmica de llarg termini, més satisfactòries per a Catalunya.

Si això no és possible, el mal ja estarà fet, sigui quin sigui el resultat final de la crisi, profunda, que s'obrirà entre Catalunya i Espanya. En vista del que ha succeït els últims anys, ha desaparegut l'optimisme amb què alguns vam acollir el que semblava una redefinició d'Espanya. I això perquè ha emergit amb força que el problema de fons no és sinó el de l'extrema dificultat, per no parlar d'impossibilitat, de reconstrucció d'un Estat espanyol en què Catalunya se senti còmoda. Les raons, poderoses, argumentades des d'aquí, no han estat compreses.

En aquests difícils moments no trobo altres paraules per resumir el meu abatiment, i desesperança, que les que encapçalen aquest article: fins aquí podíem arribar. No sé què ens depararà el futur. Però sí que sé que no és el que el Tribunal Constitucional sancionarà, si dictamina en contra de l'Estatut. Catalunya no ho permetrà, tal com ha destacat el nostre president, **José Montilla**. Si el Tribunal Constitucional retalla l'Estatut, s'obrirà un nou procés en què la deriva de Catalunya cap a posicions nacionalistes, cada vegada més marcades, és del tot inevitable. Les nostres raons prevaldran i, per això, s'iniciarà un llarg camí que, inevitablement, anirà més enllà del que definia l'Estatut. Tant si agrada com si no.